

Verhalen bij de shortlist

De dam

Als Hidde zijn tractor start, is het drie uur in de nacht. Zijn burens zijn het gewend. Ze worden even wakker, herinneren zich hem en slapen verder. Hij laat de tractor de oprit afrollen en kijkt even om. Ja, hij heeft het licht in de keuken laten branden. Dat vindt Meis fijn. Alsof er nog iemand thuis is.

De lege ijzeren bak rammelt achter de tractor aan. Hidde tuurt de donkere straat in. Alleen de koplampen verlichten de natte klinkers. De wind jaagt regengordijnen om hem heen. Hij trekt de kraag van zijn jas op. Als hij het laatste huis voor de duinen passeert, stopt hij en zet de motor uit. Hij luistert. De zee trekt zich terug. Het wordt eb. Hij rijdt door naar de steengroeve.

De stenen in de bak rollen bij elke hobbel tegen elkaar aan. Ze slaan nog meer deuken in de zijanten. Het gebonk vult de donkerblauwe nacht. Hidde neemt een haal van zijn sigaret. De weg door de duinen is lang. Hij voelt in zijn jaszak. Hij laat het opgevouwen briefje door zijn vingers gaan. Hij heeft het gisteren geschreven. Eén woord.

Op het strand rijdt hij in een rechte lijn naar de dam die zich tientallen meters uitstrekt in de zee. De dam is zijn project. Niemand heeft hem gevraagd de dam te bouwen. Elke dag bouwt hij aan de dam. Aan de noordkant van het eiland. Uiteraard.

Wanneer hij de vracht stenen aan het eind van de dam in zee heeft gestort, stapt hij uit. Hij pakt het briefje uit zijn zak, vouwt het open en leest hardop. Dan laat hij los. Even vliegt het rond. Rustig wiebelend op de golven gaat het witte papier verder.

Meis is al op als hij weer thuis komt.

“En....ging het?”

Hij knikt.

Ze kijkt hem aan.

“Wanneer houdt het op?”

Hij schudt zijn hoofd.

Hij loopt naar buiten en legt zijn hand even op de nog warme motor van de tractor.

Gocart

Het was toen zo gewoon, trouwen. Ze kende hem zoals je iedereen in het dorp kende en men zei dat hij een goede jongen was, met gouden handen.

Hij zei niet veel, maar op hun derde afspraak gaf hij haar een zilveren ketting. Er hing een hanger aan met zijn naam. Voortaan zweefden zijn drie letters op haar huid en andere jongens vroegen haar niet meer of ze iets wilde drinken.

Was ze eigenlijk mooi, zevenendertig jaar geleden? Ze wist het niet. En later, met drie kleine kinderen, had ze andere dingen aan haar hoofd gehad. Zeker toen het jongetje ziek werd. Het ziekenhuis met de gangen waarin hun schoenen zo hard knerpten. Zijn grote ogen en die kleine zweethandjes van de Prednison. Zijn zesde verjaardag hadden ze groot gevierd, in de Efteling. Alle drie waren ze nu een stuk ouder dan zij op haar bruiloft.

Met zijn gouden handen repareerde hij verwarmingsketels. Om kwart voor zes kwam hij thuis en om zes uur aten ze. Hij zei niet veel, maar toen ze vijfentwintig jaar getrouwd waren, gingen ze een weekje naar Rügen. Ze logeerden in een echt hotel, heel anders dan de camping. Ze gingen eten aan zee en huurden strandfietsen met vier wielen die zij grappig vond en hij belachelijk.

De eerste ochtend werd ze vroeg wakker. Geen bloempotten op de vensterbank, maar in de hoek een vaas van ragnifijn glas. In de spiegel tegenover het bed leek haar huid mooier dan thuis, haar haren blonder.

Hij lag nog diep te slapen.

Ze stond op en liep de badkamer in. In een houdertje stonden douchegel, shampoo en zelfs conditioner klaar. Ze stopte de flesjes in het zijvak van haar nieuwe koffer, een rode Samsonite, cadeau van de kinderen. Ze legde een briefje neer op zijn nachtkastje.

De fietsenverhuur op het strand was al open, de eigenaar zwaaide naar haar.

“Heeft u zin in een rondje over de dijk?”, vroeg hij en wees op een twee-zits-gocart met lange sturen.

Zin. Ze had zin. In het trappen en uitgelaten lachen, in de vroege zee, in zijn warme stem en de blonde haartjes op zijn armen.

Na zes ochtenden aan zee vroeg Hannes haar om te blijven.

In haar toilettas had jaren de hanger met zijn drie letters gezeten. Ze gooide hem in zee en ging terug naar het hotel. De rode koffer was gauw gepakt. Hij zei niet veel.

Tik tik

Gisteren had ze met haar handen om de reling naar de golven gekeken en kleine spetters gevoeld op haar gezicht. Tegelijk met vakantiegangers en dagjesmensen was ze de kade opgelopen. 'Vrijheid' was het eerste woord dat haar lippen vormden op dit stukje land in zee.

Vrijheid had ze ook gevoeld toen ze trouwde met een man die haar wegvoerde van het gezin op de kippenboerderij, met de onwrikbare regels, waar ze het zwijgen tussen haar ouders proefde in het taaie vlees. Maar een ander huis betekende nog geen vrijheid en een man was alleen maar de volgende dominante vader.

Ze opent het raam van de logeerkamer. Boven de duinen scheren witte meeuwen op de wind. 'Vrijheid is wat anders dan vrij zijn. Ben je ook bereid er wat voor te doen?' Dat waren de woorden van haar tante toen ze om hulp vroeg. Tante runde een pensioen op het eiland. En elke helpende hand was welkom.

"Echte Friese hoenders."

Haar oom is naast haar komen staan in het gras. Op zijn glimmende schedel zitten bruine vlekken. Hij neemt een trek van zijn sigaret. Ze ruikt de geur van ammoniak door de tabakslucht heen. Achter het gaas pikken de beesten zenuwachtig in het voer.

"Dit is een te klein hok. Kippen hebben ruimte nodig," zegt ze.

Hij haalt z'n schouders op. "Ze leggen anders best. Ik zeg altijd tegen de gasten: je zit niet voor niets op een ei-land." Z'n schorre lach gaat over in gehoest en hij spuugt een klodder slijm door het gaas heen.

In de eetzaal is er maar één tafel gedekt. Ze gaat zitten en tikt met haar lepel tegen het ei voordat ze het pelt. Het glibbert naar de rand van haar bord.

"Wanneer moet ik beginnen?"

Haar tante schenkt koffie in en kijkt minachtend naar buiten waar haar man staat te roken.

"Hoe eerder hoe beter." De stem galmt door de ruimte, schel en met een hoge uitschieter aan het eind.

Ze leunt op de schop en kijkt naar het gat dat ze heeft gegraven. Ze zuigt de zilte lucht in haar longen en schuift met haar schoen de half opgerookte sigarettenpeuk de donkere aarde in. Haar tante komt naast haar staan. Samen gooien ze de aarde weer terug.

"Morgen bouwen we hier een nieuwe ren." Tante kijkt haar even glimlachend aan.

"Voor kippen met vrije uitloop."

Vlieland

een eiland zodat ik niet nog eens zou gaan lopen
je best gedaan om het als een grap te laten klinken, en
ik had me al voorgesteld hoe
we grenzen zouden aftasten, jij richting oost, ik richting west
nog voor we de boot waren opgestapt
werden we wakker op antwoorden uit reisgidsen
ik zag aan je bagage dat je toch werk had meegenomen

de aankomst vol beloften, een dunne kreet, we konden niet zien of hij bewoog, liep door
de harde lucht, deed me denken aan het barstje in je wang, je handen, altijd warm,
speelden op mijn buik, je vond het niet erg dat ik even zuchtte
je had net de krant gekocht en zei: vandaag zullen we met twee zijn, en
je ging op zoek naar waar jij zou kunnen ontbijten

is het fout gelopen nadat ik een visgraat had ingeslikt en
we hadden gelachen toen een man zich dokter noemde en in mijn keel kwam kijken
anderen stonden rond ons en gaven advies: brood eten
water drinken
niet aan denken, ontspannen
de dokter zei: moedig meisje, en
met problemen ga je om als met visgraten
ik was gestopt met lachen, jij
die al even niets had gezegd en naar de lengte van mijn jurk keek

zou de zonsondergang prijzen en ik zou doen alsof ik graag fiets
hierna zal het anders, dit is onze laatste kans, zo
hadden we het aan elkaar verkocht, en niet ik maar jij bent gaan lopen, en
terwijl ik op het dek sta, de haven verdwijnt uit het zicht en de wind is als een visgraat,
vraag ik me niet af of jij dat bent, vooraan op het dek, op deze boot
tasten we grenzen af

Kantooriland

De schotten waren weg, en weg was de beschutting. De werkplek van Mels was nu 'deel van het geheel' zoals het afdelingshoofd zijn medewerkers had uitgelegd.

Het bestuur van Overvelt wilde het gemeentehuis aanpassen aan hun nieuwe leus: *transparant naar de burger*. De muren, met de deur waar Mels elke dag doorheen was gegaan, waren geslecht. Mels zag een weidse vloer, met bureaus, bellende collega's en bewegingen tussen bureau en printer.

Voor de verbouwing had Mels weliswaar een eigen kamer gehad, maar zich desalniettemin een collega getoond: hij liep in de lunchpauze met Jean en Arbe een rondje om het plantsoen; hij merkte de grijsbruine bril van Ties op bij het koffieapparaat, of opperde, als verkeerskundige, een nieuwe ontsluiting bij Mies, wanneer hij haar tegenkwam in de hal.

Maar nu waren de schotten weg, en zag en hoorde hij veel meer. Hij zag een tas waar een blauwwit gestreept doosje uitstak. Paracetamol, zalf? Hij zou het kunnen opzoeken bij de drogist. Via de spiegeling in het raam kon hij meekijken op het beeldscherm van Wisse. Was hij bezig met het tellen van parkeerplaatsen? Tjeerd bleef maar koffie halen.

'Nee, vandaag loop ik niet mee, Arbe, ik maak nog wat af', zei Mels op een maandag in mei. Waar googlede Wisse nu op? Resorts? Ja, resorts. Maar waar? Op de Filipijnen? Waren ze all inclusive? En hoeveel personen had hij ingetikt?

Als Jean haar voeten onder haar stoel plaatste, zag je op de bal van haar rechtervoet een uitstulping. Een bruinige bult. Of was het schaduw?

Dinsdag vier juni belde Mels met Apparaten. 'Kunnen jullie mij een printer bezorgen? Ik moet telkens naar de gang'. 'Tja', 'vraag dat maar aan je baas', zei Jurgen, assistent Apparaten. 'Als iedereen voor zichzelf een...'. Ah, ja, dat zal ik doen, onderbrak Mels hem. Hij hing op.

Op een donderdagochtend, begin juli, vroeg Tjeerd of Mels koffie wilde. 'Nee, dank je, Tjeerd, ik heb al', zei Mels. Naast de telefoon borrelde zijn eigen koffiezetapparaat.

Vijf augustus. De pauze breekt aan. Mels loopt geen rondje rond het plantsoen. Hij heeft Tjeerd zojuist weg zien gaan, maar wat er op Wisses scherm staat, is niet te lezen. Wisse gaat koffie halen. Zijn scherm schiet op screensave. Als Wisse straks terugkomt, wordt het hopelijk duidelijk. Mels' blaas loopt over van de koffie. Hij leegt haar in de vetplant naast zijn bureau. Het is afwachten.